

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет управління
Кафедра логопедії та інноваційних технологій в інклюзії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Альтернативна і додаткова комунікація»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітня програма «Спеціальна освіта»
Спеціалізація 016.01 Логопедія
Спеціальність 016 «Спеціальна освіта»
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри логопедії та інноваційних
технологій в інклюзії
Протокол №1 від «5» січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

Загальна інформація	
Назва дисципліни	Альтернативна комунікація
Викладач	Поп'юк Микола Васильович
Контактний телефон викладача	-
e-mail викладача	mykola.popiuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Четвер: 15.30-17.00: http://surl.li/qgreq
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості використання засобів альтернативної та асистивної (додаткової) комунікації на уроках в роботі з дітьми при порушеннях у них слуху, дизартрії, анартрії, апраксії, аутизмі, синдромі Дауна тощо в умовах інклюзивного навчання.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є: засвоєння студентами цілісної системи теоретичних знань із альтернативної та додаткової комунікації, формування їх готовності до практичної діяльності як майбутніх логопедів, вчителів-дефектологів, вчителів-логопедів, консультантів психолого-медико-педагогічної консультації (Інклюзивно-ресурсного центру), асистентів вчителя-логопеда та вчителя з корекційної освіти, асистентів вчителя, асистентів вчителя-дефектолога, асистентів вчителя-реабілітолога.</p> <p>Схарактеризувати сучасні методики застосування альтернативної комунікації у роботі з дітьми з особливими комунікативними потребами. Навчити дитину з обмеженими можливостями висловлювати свої бажання й почуття, будувати взаємини і з рідними, зі сторонніми людьми можливо за допомогою спеціальних технологій альтернативної та асистивної комунікації. Викладання навчальної дисципліни передбачає формування у студентів уявлень про сучасний стан використання засобів альтернативної і додаткової комунікації в роботі з дітьми з ООП, розвиток у них педагогічного мислення, здатності до аналізу ступеня необхідності використання тих чи інших засобів АДК.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - підготувати слухачів курсу до використання основних засобів АДК у процесі своєї професійної діяльності; - застосовувати моніторинг щодо визначення навчальних досягнень учнів, студентів; - окреслити науково-теоретичні засади використання альтернативної комунікації та асистивних засобів спілкування у процесі здійснення професійної діяльності; - спрямувати увагу студентів на необхідність вивчення способів 	

використання альтернативної та додаткової комунікації для формування професійної компетентності майбутніх фахівців закладів освіти;

- сформулювати алгоритм здійснення моніторингу якості використання засобів альтернативної комунікації та асистивних засобів для підвищення рівня надання соціальних послуг за фахом;
- розкрити зміст поняття «АДК», з'ясувати стан проблем у галузі;
- обґрунтувати доцільність використання АДК в процесі навчально-виховної роботи з дітьми з ООП в сучасних умовах;

ознайомити зі змістом основних видів і напрямів альтернативної комунікації, дати уявлення про практичне її застосування в роботі з дітьми із різними мовленнєвими порушеннями.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності:

ЗК-3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-9 Здатність до міжособистісної взаємодії.

Фахові компетентності:

СК 1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з ООП.

СК 3 Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4 Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб з ООП.

СК-5 Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-8 Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-20. Здатність здійснювати оцінювання (діагностику) рівня сформованості мовленнєвих функцій та мовленнєвої діяльності; аналізувати та систематизувати одержані результати у процесі складання психолого-педагогічного та логопедичного висновку.

Результати навчання:

РН 2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для

розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН-5 Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН-19. Інтегрувати у професійну діяльність знання про закономірності та особливості мовленнєвого розвитку в онтогенезі та дизонтогенезі; психолінгвістичні основи мовленнєвої діяльності для реалізації стратегій логопедичного впливу у різні вікові періоди.

РН-22. Добирати і застосовувати у професійній діяльності методики, технології, засоби педагогічного впливу та реабілітації осіб з порушенням мовлення у різні вікові періоди для здійснення корекційно-розвивального впливу на психомоторний, когнітивний та мовленнєвий розвиток осіб з різними мовленнєвими порушеннями.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 годин / 4 години
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18 годин / 6 годин
самостійна робота	60 годин / 80 годин

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	016 «Спеціальна освіта»	4	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	Практич ні заняття	сам. роб.
Тема 1. Загальні відомості про АДК	2	4	8
Тема 2. Жестова мова – важливий засіб АДК	2	2	7
Тема 3. Доцільність використання альтернативної та додаткової комунікації у різних сферах життєзабезпечення	2	2	7
Тема 4. Запуск мовлення за допомогою системи навчання комунікації PECS	2	2	8
Тема 5 Засоби підтримуючої комунікації	2	2	7
Тема 6: Сучасні підходи до організації і здійснення психолого-педагогічної допомоги дітям із тяжкими порушеннями мовлення		2	8
Тема 7: Діагностика потреби у підтримуючій комунікації	2	2	7

Тема 8: Ефективність використання альтернативної й асистивної комунікації		2	8
	ЗАГ.:	12	18
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання передбачає накопичування балів під час вивчення дисципліни. Підсумкова оцінка виставляється на останньому занятті і складається із суми балів, зароблених студентом за підсумками роботи на кожному із практичних занять (63 бали max), результату контролю самостійної роботи (21 бал max) та двох контрольних робіт (одна письмова КР – 8 балів max та одна КР у формі тестування на платформі d-learn – 8 балів max)		
Вимоги до письмових робіт	Вид роботи: письмова контрольна робота (складається з трьох питань, перше та друге запитання описові і оцінюються по 3 бали кожне, третє питання передбачає коротку відповідь і оцінюється 2 балами. Максимальний бал за письмову контрольну роботу становить 8 балів); Письмова контрольна робота для денної форми навчання виконується на 7-му практичному занятті (від руки), для заочної – за 10 днів до початку сесії (електронний варіант).		
Семінарські заняття (практичні)	Максимальний бал на практичному занятті становить 7 балів і передбачає повну, вичерпну усну доповідь студента/студентки і приклади використання у практичній роботі.		
Умови допуску до підсумкового контролю	За підсумками виконання усіх видів роботи (ПР, СР, КСР) студент повинен накопичити не менше 26 балів.		
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік. форма здачі – усна. Білет містить 3 питання, кожне з яких оцінюється по 3 бали. Залік може бути виставлено автоматично за умови накопичення студентом/студенткою 60 балів і більше, при цьому в структурі накопичених балів повинні бути відображені оцінки з усіх видів роботи (ПР, СР, КСР).		
7. Політика навчальної дисципліни			
<p><i>Письмові роботи:</i> Написання письмової роботи передбачає повну самостійність виконання студентом/студенткою; не допускається списування, використання чужих думок, технології штучного інтелекту тощо.</p> <p><i>Академічна доброчесність:</i> Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності.</p> <p><i>Відвідування занять:</i> Відсутність студента/студентки на занятті з поважних причин передбачає відпрацювання у формі усного опитування з теми, що було пропущено.</p> <p><i>Неформальна освіта:</i> Рекомендовані платформи: Coursera, Prometheus, Udemy, ВУМ, Едера.</p>			
8. Рекомендована література			
1. Bliss, C. (1965). Semantography (Blissymbolics) – Sydney: Semantography Publications.			

2. Bloom, Y. (1990). Object symbols: A communication option. – North Rock, Australia : North Rocks Press. 126 11. Conway, N. (1986).
3. Deich, R.F. and Hodges, P.M. (1977). Language without speech. – London: Souvenir Press.
4. Johnson, R (1981). The picture communication symbols. – Solana Beach, Ca.: Mayer-Johnson.
5. Johnson, R (1985). The picture communication symbols – Book II. – Solana Beach, Ca.: MayerJohnson.
6. Johnson, R (1992). The picture communication symbols – Book III. – Solana Beach, Ca.: MayerJohnson.
7. Kiernan, C., Reid, B. and Jones, L. (Signs and symbols. – London: Heinemann.
8. Maharaj, S.C. (1980). Pictogram ideogram communication. – Regina, Canada.: The George Reed Foundation for the Handicapped.
9. My perceptions of communication aids. Presented at the 2 nd Biennial Conference on Augmentative and Alternative Communication. – Cardiff 1986.
10. Walker, M., Parson, P., Cousins, S., Carpenter, B. and Park, K. (1985). Symbols for Makaton. – Back Hill, UK: The Resource Centre.
11. Єжова Т. Є. Альтернативна комунікація як засіб соціальної реабілітації дітей з обмеженими можливостями життєдіяльності [Електронний ресурс] / Т. Є. Єжова // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. - 2011. - № 8. - С. 73-80. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apnvlop_2011_8_11
12. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. – К. : Вид-во «Освіта України», 2014. – 289 с.
13. Чайка М.С., Усатенко Г.В., Кривоногова О.В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник. – Київ : ФОП Усатенко Г.В., 2021. – 80 с. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2022/02/22/Navch-metod.posibnyk.Teoriya.ta.praktyka.vykoryst.altern.komunik.dlya.osib.z.OOP.22.02.22.pdf>
14. Наукова бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <http://lib.pnu.edu.ua/>
15. Спільнота АДК в Україні <https://aac.org.ua/>

ПОП'ЮК Микола Васильович –
викладач кафедри, кандидат педагогічних наук